

Garip
y

İNSANLIĞIN
MEDENİYET
DESTANI

İçindekiler

Giriş	7
İnsanın Doğuşu	9
MEDENİYETİN İLK BEŞİKLERİ ve İLK AĞLARI....	11
Mezopotamya.....	13
Gılgamış Destanı	15
Nil.....	17
İndüs	21
Çin	22
BOZKIRLARIN BASKINI ve ASURLULARIN	
KANLI HÂKİMİYETİ	25
Ruhun Altın Yüzyılı	29
Upanişadların ve Buda'nın Hindistan'ı.....	31
Zerdüş'tün İran'ı.....	37
Lao-Tsö ve Konfüçyüs'ün Çin'i.....	41
İsrail Peygamberleri Hezekiel, İşaya.....	44
Pisagor ve Heraklit Yunanistan'ı.....	47
Amerika Olmekler ve Şaven Medeniyeti	49
Afrika Nok Medeniyeti	51
BATI'NIN İLK AYRILIŞI.....	53
Grek Kültürünün Doğuşu	56
Site, Bireycilik ve Akıl.....	61
Büyük İskender İmparatorluğu'ndan	
Roma İmparatorluğu'na.....	67
Hıristiyanlığın Doğuşu	69
HİNDİSTAN ve ZİRVESİ GUPTALAR.....	73
Hint Sanatı.....	76
Gupta Şiiri.....	79

Hint Mistisizmi ve Bilimi	81
ÇİN ve DORUK NOKTASI SONGLAR	89
Zen Budizmi	90
Çin Bilim ve Tekniği.....	92
Çin’de Kültür ve Siyaset	94
İSLÂM’IN YAYILIŞI	107
Hazreti Muhammed ve İslâm’ın Yayılış Safhaları	109
İran Mirası.....	114
Bizans Mirası	119
İslâm Sanatları	121
İslâm Bilimi	125
İbn Arabî ve İslâm Tasavvufu	129
“HIRİSTİYANLIK”TAN 16. YÜZYIL “BATI RÖNESANSI”NA	135
Roma Sanatı ve Gotik Sanatı	137
Konstantinizm’den Haçlılar’a Batı’nın İkinci Ayrılışı.....	141
Konstantinizm’e Rağmen İncil’in Sürekliliği	143
KAÇIRILMIŞ SON FIRSATLAR	151
Amerika ve Yerlilerin Soykırımı.....	155
Köle Ticareti Öncesi Afrika.....	164
Komodor Perry Öncesi Japonya.....	173
“RÖNESANS” ve BATI HÂKİMİYETİ	179
Sanatı Aracılığıyla Batı İnsanı	182
Batı Bilim ve Tekniği	190
Batı Hegemonyasının Çıkmazları	198
İnsan Ancak Medeniyetler Diyalogu Sayesinde Hayatta Kalabilir	203
GARAUDY BİBLİYOGRAFYASI	207
ESERLERİ	209
ESERLERİ ÜZERİNE İNCELEMELER	217
TÜRKÇEDE GARAUDY	222

İNSANIN DOĞUŞU

Buradan Dünya güzel ve ışıklı; yekvücut hâlinde ve sâkin görünüyor. Ay'ın üzerine ayak basıp dolaşırken, bu şekilde konuşan uzay adamı, uzaktan Dünya'yı bütünlüğü içinde görebilen ilk insandı. Uzayda. Sınır nedir bilmeden... Birliği ve bütünlüğü içinde... Acaba biz de, dünyayı zaman içinde böyle görüp algılayabilecek miyiz? Bütünlüğü... Birliği... Tarihinin dünya çapındaki yekpâreliği içinde... İnsanlık macerasının bütünlüğü ve birliği içinde...

Artık sadece Avrupalının, Batılı adamın bakışıyla değil de, dünyaya kendiliğinden görünebildiği hâliyle, bütünlüğü ve birliğiyle, herkesin ayrı ayrı gözleriyle bakmak... Yani, Afrika, Asya, Avrupa, Latin ve Kuzey Amerika insanların gözleriyle... Oluşuma katkıda bulunan, bu vazife uğruna el el kenetlenen, beynini ve kalbini buna hasreden bütün o kimselerin gözleriyle... Bir eşi daha bulunmayan bu macerayı yaşamış olan bütün insanların gözleriyle...

Burada, Afrika'nın tam da göbeğinde, hayatın ve behimenin düşe kalka yürüyüşünden filizlenip boy atmış olan insanın en eski kalıntıları keşfedildi.

Bundan iki milyon, belki de üç milyon yıl önce...

İnsan oğlunun bu doğuşuna oranla, tarihimiz dediğimiz, yani *yazılı* tarihimiz adını verdiğimiz şu altı bin yıllık zaman, bir yılın son üç dakikasına tekabül eder... Fakat ne harikulâde dakikalar!

Burada, ilk âletle birlikte, ilk düşünce fişkırdı. Belki de ilk hayal...

Parlayan o ilk çakmak taşıyla birlikte, insanın kendisini tabiatın efendisi yapacak destanı başladı.

Bundan böyle insan kendi tarihinin sorumlusudur. Yani tabiatın değişiminden, diğer insanlarla ilişkilerden, geleceğin kurulmasından sorumlu...

İnsan, uzun zaman hayvandan ancak çalışmasıyla ayrıldı. Önemli bir farklılıktır bu. Yontma bir çakmak taşı âletiyle bile olsa, insan çalışmaya başladığı zaman daha eseri ortaya çıkmadan işinin gayesini peşinen görür. Bu tasarı, bu önceden kestirme, işte düşüncenin ta kendisidir.

Ve insan düşünmeye ve düşüncesiyle eşya üzerinde etki yapmaya başlar başlamaz tabiata, dünyanın bütün gizli güçlerine egemen olmayı hayal eder. Derken onun bu çalışmasından büyü, büyüden de ilk sanatlar doğar.

Bizonun (hörgüçlü yaban öküzünün) ve vücuduna saplanıp onu öldüren okların resmini çizmek, daha önceden büyü yoluyla, hücumu ve zaferi gerçekleştirmek demektir.

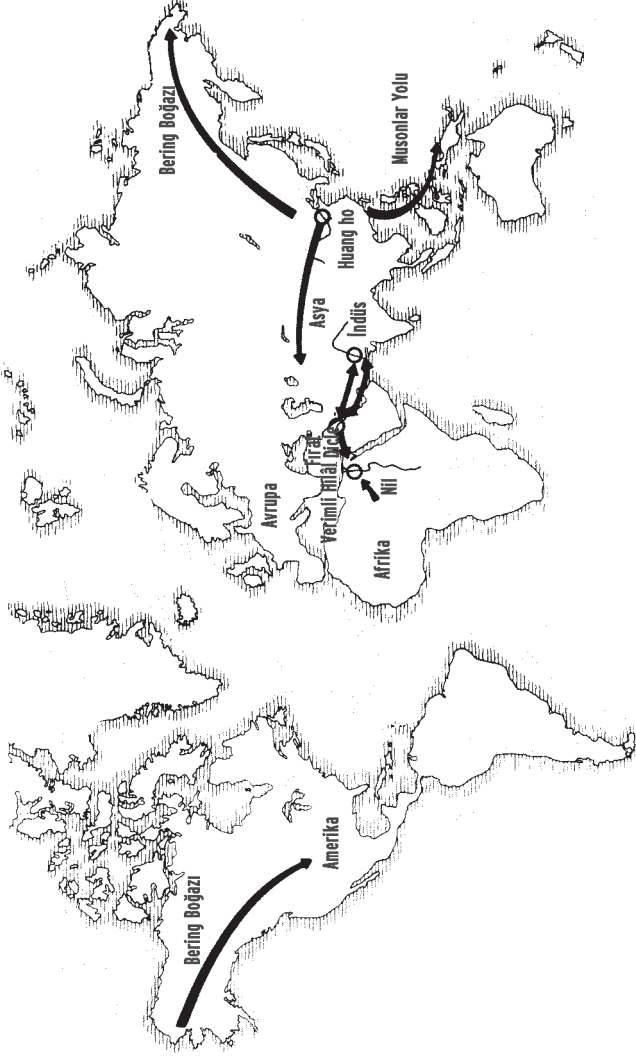
MEDENİYETİN İLK BEŞİKLERİ ve İLK AĞLARI

İnsanlar göçebeliği bırakıp yerleşik çiftçiler hâline geldiler. Önce büyük nehirlerin deltalarına postu serdiler. Oralarda her yıl mil, toprağı verimlileştiriyordu. Gübrenin bulunmasından önce, bu mil, insanın aynı arazi üzerinde uzun süre kalmasına imkân veren tek vasıta oldu.

Böylelikle ilk büyük tarım medeniyetleri, insanın nehirlerin bereketini derlediğı yerlerde doğdular; Dicle ve Fırat deltalarında... Nil deltasında... İndüs ve Huang-ho havzalarında...

Medeniyetin bu ilk beşikleri, dünya çapındaki insanî birliğin ilk ağlarını da ördü.

Mezopotamya medeniyeti; Fırat Vadisi, Asi Nehri ve Akdeniz yoluyla Mısır ve Afrika ile ilişki kurdu. Deniz yoluyla da ilk Hint medeniyetiyle temasa geçti. Çin, bozkırların kulvarından giderek Tuna sahillerine bağlandı. Bering Boğazı'ndan hareketle Kuzey ve Güney Amerika'yı şenlendirdi ve musonlar yoluyla Vietnam, Java ve Bali ile bağlar kurdu.

Medeniyetin ilk beşikleri ve ilk ağları

MEZOPOTAMYA

Bundan altı bin yıl önce Asya'da, Basra körfezinin zeminindeki balçıklı zengin topraklar üzerinde, insanlar bir medeniyet kuruyorlardı. Fırat ve Dicle arasındaki bölgeydi burası. Tarih kitaplarımızda oralar Grekçe adıyla Mezopotamya olarak geçer ki, "*ırmaklar arasındaki ülke*" demektir. Dünyanın en eski medeniyetidir bu.

Orada insanlar şehirler inşa ettiler ve ilâhlar için mabedler diktiler. İlk seramikleri, ilk yazıyı ve ticaretleri için, kil tabletler üzerindeki alışverişleri resmîyete döken ilk yuvarlak mühürleri icat ettiler. Bıraktıkları heykeller, onların erkek ve kadın yüzünün güzelliği konusundaki duygularını gözler önüne seriyor. Ayrıca gözleri haşyetle açılmış garip heykelciklerinde vurgulanan olağanüstü hislerini... Mimarîleri ise yapay bir dağın hâkim olduğu geniş siteler meydana getirdi. Kat kat yükselen bu yapay dağa "Ziggurat" adı veriliyor ve üstünde yerle gök arası bir tapınak bulunuyordu.

Sümer medeniyetinin siteleri, İndüs medeniyetinin siteleriyle (Harappa ve Mohenjo-Daro) temasa geçti.

Bu bağlantı, Dilmun (bugünkü adıyla Bahreyn) adasına uğranılarak denizden yapıldı. Karadansa kervanlarla gerçekleştirildi. İran'ın Kirman şehrinden geçip, Lut Çölü'nün çev-

resinden dolandı. Nitekim Sümer vazoları Mohenjo-Daro'da bulunmuş, İndüs mühürlerine ise Sus şehrinde rastlanmıştır.

Hazreti İsa'dan önce 2450 ile 2150 yılları arasında, Sümer siteleri Akad kralı Sargon tarafından büyük bir imparatorluk hâlinde birleştirildi ve onun halefleri hâkimiyetlerini Akdeniz'e kadar yaydılar. Derken, Doğu'nun çekim merkezi yer değiştirdi. Oysa, o zamana kadar, asıl ilişkiler doğuya (İran ve Hindistan'a) yönelikti. Bundan böyle batıya yönelecektir, yani Mısır'a ve Ege denizinin sahil sitelerine... Asırlar sonra, insanın tabiata ve ölüme karşı mücadelesini övmek için, yazılmazdan önce uzun süre dillerde dolaşmış Gılgamış destanı gibi, büyük manzumeler kaleme alındı.

Sargon İmparatorluğu barbarların darbeleri altında yıkıldı. Fakat, Hazreti İsa'dan önce 1750'lere doğru Hammurabi, birliği yeniden tesis etti ve Babil'i başşehir yaptı.

Böylece, onunla dünyanın en eski kanunları ortaya çıktı. Güçlünün güçsüzü ezmesini engellemek için insanlar arası ilk adalet tecrübesidir bu.

GILGAMIŞ DESTANI

Üçüncü bin yıldan beri, İlyada destanından on beş asır önce, halk hikâyecileri, “*Tufan öncesinin ilk Uruk hanedanının kralı*” Gilgamiş destanını dilden dile dolaştırıyorlardı.

Bu destanın en eski kopyası, Hazreti İsa’dan önce 7. yüzyılda, Ninova’da Asur kralı Asurbanipal’in bir kâtibinin elinden çıkmıştır.

Gilgamiş, tabiata egemen olmuş, diğer devlerle vuruşmuş, insanın sınırlarını reddetmeye çalışmış, ilâhlara kafa tutmuş ve ölümsüzlüğü fethetmek için ölüme meydan okumuş “üçte ikisi ilâh, üçte biri insan” bir kahramanın ilk görüntüsüdür.

Gilgamiş:

“Adımı, kahramanların adlarının yazıldığı ve hiçbir insanın adının kaydedilmediği yere yazdıracağım. İlâhlara bir tapınak yükselteceğim. Yeryüzünde olan kötülükten ötürü, ormana gidecek ve kötülüğü orada yeneceğiz... Eğer can veririm bu uğurda, arkamda silinmez bir ad bırakacağım.”

Tanrı Şamaş onu niyetinden döndürmeye çalışınca, Gilgamiş cevap verir:

“Eğer bu teşebbüs gerçekleşmeyecekse, niçin kalbimde bu kaygılı arzuyu kıvıldattın Şamaş?”

Bu destanda ilk tufan hikâyesi yer alır:

“Dünya vahşî bir boğa gibi böğürüyordu... Derken ilâhlar insanlığı yok etmek için ittifak kurdular.

Yık evini, inşa et bir gemi...

Kasırğa tanrısı günün aydınlığını karanlıkla değiştirdi. Fırtına, insanların üzerine savaşçı dalgaları gibi çökleniyordu... Kardeş kardeşi seçemiyor, gökten de insanlar artık görülmüyordu... Tanrılar bile kabaran, köpüren sulardan dehşete kapılmışlardı...

Altı gün, altı gece, fırtına ve su taşkınları dünyaya göz açtırmadı... Yeryüzüne baktım, sessizlik hâkimdi... Bütün insanlık kile dönüşmüştü... Bir su çölüydü her yan... Yedinci gün tan ağardığında, bir güvercini salıverdim, kanat açıp uzaklaştı, fakat konacak yer bulamadığı için geri geldi.”

NİL

Gururlarından ve kabirlerinin zenginliklerden geriye ne kaldı? Onlar, altınların ve kıymetli taşların da ötesinde, öldüklerinde dahi savaşçılarını ve hizmetçilerini muhafaza etme hırslarıyla, kil veya ağaçtan heykelciklerle bir halkın gündelik hayatını yeniden yaşattılar. Böylece de, orduları, kürekçileri, çiftçileri ve duvarcılarıyla, yün eğiren karıları ve kralın mezarına oyuncaklarını bile taşıyan çocuklarıyla... ölmüşlerin bu kibri, dirilerin emeğinin ne olduğu konusunda bizi aydınlatmış oldular...

Aynı gelişim çarkının üç kere yeniden teşekkül ettiği tarihin o üç bin yıllık med-cezirinden ne kaldı geriye?

Nil'in kabarıp taşmalarının bir lânet değil de bir nimet olabilmesi için, bentlerin ve kanalların yapımı merkezî bir yönetim gerektiriyordu. İşte bu merkezî yönetim altında birleşme; Eski, Orta ve Yeni imparatorluklarla üç kere gerçekleşir. Üç sefer dağılır. Eski Mısır'ın tarihi bu ritme tâbidir.

Geriye kalan, Osiris efsanesidir. Hani şu insanların, toprağın ve ilâhların tarihinin sembolü Osiris. Yani, çölden gelen düşmanları tarafından parçalanmasının ardından, hem sevgilisi hem de kızkardeşi İsis'in aşkıyla kendisinin dağılan uzuvları bir araya toplandığı zaman dirilen ilâh.

Eski Mısır dininin üç safhası, Osiris efsanesi sayesinde rahatça görülebilir.

İlk önce, her ilkbaharda bitkilerle birlikte doğan bir *tabiat tanrısı* vardır.

Ardından, her feodal parçalanışı takiben, Mısır gibi, yeniden doğan bir *siyasî ilâh* gelir.

Nihayet, dünyanın, tabiatın ve tarihin evrensel kanunu olarak, dirilişin sembolü *bir ruhânî ilâh* ortaya çıkar.

Geriye kalan, ölüm hakkındaki o ilk tefekkürdür; yani piramitler. Bir krala, onun ebediyet evini inşa etmek için, çölün orta yerine dikilmiş şu granitten çadırlar.

Mısır tarihinin diğer bütün zamanlardan daha yüce bir ânı vardır ki bu an, Hazreti İsa'dan önceki 14. yüzyılda Allah aşkı ve ateşle yanıp tutuşan firavunu olan Akhenaton dönemidir. Akhenaton, "ilâh" kelimesinin çoğulunun, yani "ilâhlar" kelimesinin her yerden kazınıp silindiği, puitsuz mabedler yaptırır.

Fetihlerden vazgeçer. İnsanları değiştirme yolunu seçer.

Güneşi, kâinatın bütün yaratıklarına can veren ilâh olarak görüp yakardığı bir *Güneş İlâhîsi*'nde imanını dillendirir.

"*Güzel geldi*" anlamındaki Nefertiti adlı karısının himayesinde, o dönemde, sanatlar alabildiğince gelişir.

Akhenaton otuz yaşındayken hayata veda ettiğinde, Nil'in üzerine akşamın kızılığı çöker. Derken, kısır fâtiher ortaya çıkar. Tarihin ölümsüzlüğe yaraşır o döllenenmesinden artık eser kalmaz.

Gözyaşı döktürmedim hiç
incitmedim asla kimseleri
Ölüler Kitabı'ndan

Ekmek verdi o acıkana,
su içirdi susayana,
giydirdi bütün çıplakları...
Doğrular, daha dünyadayken cennete girer.
Bir Mısır lâhitinden

Görünürsün güzelliğinle ufkunda göğün,
Ey hayat veren canlı, ışıklı tepsi...
Bayram eder sayende iki krallık,
Hem yukarı, hem de Aşağı Mısır.
Uyanır insan, ayakları üzre doğrulur.
Sensin boy attıran insanlara, buğdaylara...
Işıklarını daha saçar saçmaz,
Biterler bitkiler ve canlılar senin için,
Sen yaptın mevsimleri,
Bütün yaratışını sergilemek için
ve çepçevre sarmak için hepsini.

Akhenaton
Güneş İlahisi (seçmeler)

Ey sevgilim,
gütsem havuza
ne hoş olur,
izlerken beni
gözlerin.
Yün elbisem ıslanıp sarınca
sımsıkı bedenimi
gel, işte o zaman seyreyle beni.
Taşa kazınmış bir şiir
(Amarnien dönemi)

ESKİ MISIR'IN KRONOLOJİSİ

- MÖ 6-4 bin yıl : Cilâlî taş dönemi (Neolitik çağ).
4. bin yılın ikinci yarısında, Mısır'da ilk birleşme olur:
Önce iki krallık olarak (güneyde Nil'in yüksek vadisi ile kuzeyde deltada); sonra da, 3. bin yılın başında tek bir imparatorluk şeklinde.
- MÖ yaklaşık 2800-2003 : Eski imparatorluk (3. hanedanından 10. hanedana kadar).
4., 5., 6. hanedanlar merkezîleşmiş bir imparatorluk kurarlar. Bu sırada büyük piramitler inşa edilir.
- MÖ yaklaşık 2300-2050 : Birinci ara dönem.
Eski İmparatorluğun birçok krallıklara bölünüşü.
- MÖ yaklaşık 2050-1780 : Orta İmparatorluk (11.-12. hanedanlar).
Tekrar birleşme ve "Klasik" (edebiyat, matematik, tıp) dönemin gelişip güçlenmesi.
- MÖ yaklaşık 1780-1570 : İkinci ara dönem.
13. hanedanından 17. hanedana, prensliklere bölünme;
1700'e doğru, kuzeyden (Asya'dan) gelen Hiksosların istilası.
- MÖ 1570-1085 : Yeni İmparatorluk (18. hanedanından 20. hanedana).
Son işgalci Hiksoslar 1570'e doğru kovulur.
İmparatorluğun tekrar birleşip bütünleşmesi ve dış fetihler.
Başşehir Teba (bugünkü adı Luksor), en zengin devrini yaşar.
14. yüzyılın ortasında ve on beş yıl kadar bir müddet, Güneş'e tapınma çerçevesi içinde tek tanrıcılığı kurmayı ve barışı devam ettirmeyi deneyen mistik ve şair Firavun Akhenaton egemen olur. Kendisinin kurduğu başşehir Akhenaton'da (bugünkü adıyla Tell el-Amarna'da) sanatlar, geleneksel âyin havasından kopararak ve hayata daha fazla yaklaşarak yenilenir ve yepyeni bir çehreye bürünür.
Akhenaton Teba'lı din adamları ile ordunun ittifakı sonucu tahttan indirilir.
Yerine geçen Firavunlar (özellikle de 2. Ramses) savaşılar yeniden başlarlar.
- MÖ 1085-332 : Alt dönem (21. hanedanından 30. hanedana).
Çöküşün başlangıcı. Derken yabancıların, Persler'in ve Makedonyalı İskender'in istilaları.
- MÖ 332-30 : Helenistik dönem (Makedonya kralları, ardından da 304'ten itibaren Batlamyuslar hanedanı).
Eski Mısır'ın bağımsızlık tarihi ülkenin Romalılar tarafından işgali ve 7. Kleopatra'nın intiharı ile son bulur. Mısır, Roma İmparatorluğu'nun bir eyaleti hâline gelir.

İNDÜS

Hazreti İsa'dan önce yaklaşık 2500-1500 yılları arasında, yani bin yıldan fazla bir zaman boyunca, İndüs vadisinde, Mohenjo-Daro ve Harappa'da, tarihin en parlak medeniyetlerinden biri ışıldadı.

Dik açıyla kesişen geniş sokakları, kamu binalarını bir araya toplayan bir kalesi, tuğladan güzel evleri, kanalizasyonları ve banyoları, hayalleri durduran dekorlarıyla düzenli bir şehirciliğin dünyada ilk örneklerini veren kentleri...

Sümerlerinkileri andıran ve Sus'ta bile rastlanan kırmızı zemin üzerine siyah boyalı seramikleri... Bu medeniyetin ticarî alışverişlerinin ne kadar geniş bir alana uzandığını gösteren taş, fildişi veya fayanstan yapılma mühürleri...

Rafine bir gerçekçiliğin sanatı...

Bu medeniyet milâttan önce 1500'e doğru muhtemelen kuzeyin bozkırlarından gelen istilacılar tarafından yıkılıp yok edildi.

ÇİN

İlk Çin hanedanlarının efsanevî tarihi; Sümer, Mısır ve İndüs'ünkü kadar güzel bir medeniyetin doğmuş olduğunu anlatırlar. “Yıllıklar”, Büyük Yu'nun kanallar açtırmak, setler dikirmek için var gücüyle çalıştığını yazarlar. Büyük Yu ırmakları yönlendiriyordu. Onun halefi, “beş hububat türünün ekimini yaptı.”

Huang-ti ilk devleti, yazıyı, maden işlemlerini, araba tekerini ve ırmak kabarmalarını önceden tahmin imkânı veren astronomiyi icat etti.

Arkeolojik kazılar bu destansı hikâyeyi doğruluyor. Çünkü Mezopotamya veya Mısır'da olduğu gibi, Sarı nehrin (Huang-ho'nun) sularına söz geçirebilmek için merkeziyetçi idare şarttı. Çalışma hayatını düzenleyen, tabiata ve insanlara hükmeden şef, hem imparatordu, hem din adamı hem de ilâh.

Efsanevî Hia hanedanının, ardından da Şang hanedanının göz kamaştırıcı yaşayışını sergileyen harikulâde kalıntılar hâlâ ortada: Yang-şao seramikleri (MÖ yaklaşık 2500-2000 yılları)... Ngang-yang şehrinin (MÖ 1400'de kurulmuş olan Şang hanedanının başşehri) bronz vazoları...

Bu medeniyet, bütün Asya bozkırlarına yayıldıktan sonra tâ Tuna boylarına kadar uzandı.

Ayrıca halkının dış göçleri ve sanatının akışıyla Bering boğazını aşıp ilerilere yol aldı.

Bronzdan yapılma sanat eserlerinin artması sayesinde de Vietnam'a, Java'ya ve musonlar yoluyla Bali'ye kadar ilerledi.

BOZKIRLARIN BASKINI ve ASURLULARIN KANLI HÂKİMİYETİ

*Çok düşmanları cayır cayır yaktım.
Bazılarını da hayatta bıraktım,
keserek kollarını yahut ellerini.
Kiminin de burnunu-kulağını kopartıp
oydurdum teker teker gözlerini.*

Bir Asur kralının mezar taşından

Bütün bu medeniyet beşikleri, hayatlarını dayanılmaz hâle getiren soğuk yüzünden güney bölgelerine doğru akın akın boşanan bozkır göçebelerinin ardı arkası kesilmez istila dalgalarının sürekli tehdidi altında kaldılar.

Onların zaferi medeniyetlerinin üstünlüğüyle değil, silahlarının üstünlüğüyle kazanıldı. Öncelikle süvarinin ve savaş arabasının piyadeye üstünlüğü, sonra da demir kılıcın bronz kılıca üstünlüğüyle.

Mezopotamya'daki Sümer medeniyeti, milâttan önce 2250'den itibaren, Zagros silsilesinin dağlı kabileleri tarafından kuzeyden ve doğudan, Suriye çöllerinin Sâmi kavimleri tarafından da batıdan tehdit edilir oldu. Derken onlar, Hazreti İsa'dan önceki iki bininci yıl başlarında Ur medeniyetini târumar ettiler.

Nefesi tükenen İndüs medeniyeti milâttan önce 15. yüzyıl başında Aryenler'in istilasına uğradı; Mısır medeniyeti 16. yüzyılda Hiksoslar tarafından yok edildi; Çin ise sürekli olarak Hiong-nu'ların (Hunlar'ın) tehdidine maruz kaldı.

Kandan temeller üzerine inşa edilen bu imparatorlukların en vahşî örneği Asurlular örneğidir. Çünkü hayvan avlar gibi insan avlamak, onlara göre güzel sanatların en birinci dalıdır.

Hatta insan başlı ve kanatlı boğalar bile, onların o dehşet saçan saraylarının sadece muhafız köpekleriydiler.

Bu dehşet salgını ancak 7. yüzyılda, yani Hazreti İsa'nın doğumundan önceki 612 yılında durduruldu. O tarihte Medler, Asur krallarının başkenti Ninova'ya girdikleri zaman şehri dümdüz ettiler. Böylece dünya nefes aldı.

8. ile 7. yüzyıl arası aynı dönemde Çinliler, Asya bozkırlarından kopup gelen kabilelerin ilerleyişinin önünü kesmeye muvaffak oldular.

RUHUN ALTIN YÜZYILI

MİLÂTTAN ÖNCE 6. YÜZYIL

Hazreti İsa'dan önce 15. yüzyılda insanlık en harikulâde gelişip serpilme çağını yaşadı. İnsan, dünyanın dört bir bucağında hem bütün azametiyle göründü hem de en hayatî soruları sormaya başladı.

Tek bir yüzyıl içinde, dünya üzerinde peygamberce sesler ortalığı çınlattı. Hindistan'da Upanişadlar, Bhagavad Gita ve Buda, İran'da Zerdüş, İbrani-ler arasında İşaya ve Hezekiel, Eski Yunan'da Heraklit ve Pisagor, Çin'de Lao-tsö ve Konfüçyüs'ün peygambervarî seslenişleri yükselirken, Amerika kıtasında Olmekler (Olmèques) ve Şaven (Chavin) medeniyetleri, Afrika'da ise Nok medeniyeti ihtişamla parıldadı.

Yüzyılları kat edip gelen bütün bu ilâhî ilham ve ışıltılardan insanlık hâlâ feyiz alıyor, hâlâ onların bereketiyle yaşıyor.